

trágyázást, a talajművelést, amiket kémiai ismeret nélkül tudatosan tanítani nem lehet. Ellenben a IV. osztályba teszi a selyemhernyótenyésztést, és a házinyúltenyésztést, ami legjobban megfelelne a 10—11 éves gyermek érdeklődésének. Az Útmutatásban kijelölt anyag alkalmas lesz arra, hogy hozzáértő tanár a kijelölt formális feladatot megközelítse. De a tanterv és utasítás fontosabb gyakorlati célja mégis csak úgy lesz elérhető, ha az iskolák megfelelő gyakorlóterülettel rendelkeznek. Az 1927. évi XII. t.-c. 13. §-ának e) pontja szerint a község köteles a polgári iskola létesítéséhez, a gyakorlati gazdasági oktatás céljaira az iskolához közel eső, művelésre alkalmas, legalább két katasztrális hold területtel hozzájárulni.

Szenes Adolf.

A Budapest székesfővárosi IX., Mester-utcai irányító polgári iskola kiadványainak I. kötete: *Evkönyv az 1932/33. és 1933/34. iskolaévről*. Szerkesztette *Loschdorfer János* szakfelügyelő-igazgató. Budapest, 1934 (4-r., 178 + XXI lap).

A budapesti irányító polgári iskola első kiadványa külső megjelenésének szépségével és értékes tartalmával érdemes módon folytatja, illetőleg egészíti ki a Polgáriiskolai Tanárképző Főiskola gyakorló iskolájának nagyszerű kezdeményét, melyet már 1928 előtt, utolsó budapesti éveiben föléledt eleven és intenzív munkájával és *Az Élet Iskolája* c. kiadványának közzétételével megindított a munkáltató, cselekedtető tanítás módszerének inaugurálásával, s melyet Szegeden az átalakult, illetőleg továbbfejlődött tanárképzéssel kapcsolatban a munkaiskola jegyében folytatott ottani kiadványainak sorozatával: metodikai kézikönyveinek 10 kötetével, s melyet *A Cselekvés Iskolája* c., immár IV. évfolyamát élő, igen gazdag tartalmú folyóiratával még hatékonyabbá tett.

A székesfővárosi irányító polgári iskola lelkes és hivatott megszervezője és vezetője, *Loschdorfer János*, mintaiskolájának megszervezése előtt napokon át tanulmányozta a szegedi gyakorló polgári iskolát, mely akkor már egész Csonka-Magyarországon kedvelt és tekintélynek örvendő szellemi vezetőjévé és irányítójává lett a polgári iskolai tanítás ügyének. *Loschdorfer* e látogatás után igen helyesen mintaképpül választotta a szegedi intézménynek hivatását és munkairányát, hogy iskolája majdan Budapest székesfőváros polgári iskoláira nézve ugyanolyan szerepet töltsön be, mint a szegedi intézet az ország állami, községi, sőt felekezeti iskoláira nézve is.

Az új budapesti alkotás, látjuk első nyilvános lépéséből, az *Evkönyvnek* előttünk levő I. kötetéből, méltóvá lett mintaképéhez, s most már vele testvéries együttműködésben van hivatva a polgári iskola ügyét újabb virágzás felé vinni.

Csodálatos, hogy a megújult szellem s az erős akarat és törekvés a mostoha gazdasági viszonyok és a kedvezőtlen anyagi helyzet ellenére is, az ebben rejlő akadályokat leküzdve, mily becses és voltaképpen igen költséges szakirodalmi alkotások létrejöttére adott alkalmat és módot mind a két iskolának.

A budapesti irányító polgári iskola Évkönyve még csak első kísérlet e téren, de egyszerre nagyjelentőségűvé válik határozott pedagógiai és didaktikai irányával, az iskolának minden pedagógiai kísérleti műhelyéből s annak tudatos munkásságából fakadó gazdag tartalmával, mely egy nagyon szépen kiállított, gazdag képanyag és sok vázlatrajz által még tanulságosabbá tett hatalmas kötetben látott napvilágot.

Tartalmát Szendy Károly polgármesternek még közoktatásügyi tanácsnoki vezető állása idejében írt előszaván kívül 15 terjedelmes didaktikai tanulmány alkotja, legtöbbször az irányító iskola egy-egy módszeres tanári értekezletén elhangzott és tárgyalt előadás, melyek mindegyikének feladata azonban az, hogy részint az illetékes fővárosi polgári iskolai szaktanároknak az értekezleten való személyes részvétele útján, részint ez Évkönyv tanulmányozása révén, irányító eszméivel és útmutatásaival értékesé váljék a főváros polgári iskoláinak munkájában.

Az egész munka szellemét, a székesfővárosi polgári iskolák megújulásának irányát maga az Évkönyv szerkesztője fejt ki a fővárosi polgári iskolai igazgatók értekezletén még 1933-ban tartott s itt első cikk gyanánt közölt előadásában, melynek címe: *A munkaiskoláról*. Ez a mindenesetre legnagyobb jelentőségű dolgozat az Évkönyvben, mert ez jelöli ki a programot, melyet az irányító iskola maga elé tűzött.

Az ú. n. *munkaiskola* nem új gondolat. Külföldön régen ismerik. Nálunk már 1871-ben hasonló gondolatokat pendít meg Salamon Ferenc, nagynevű történetírónk *Közoktatásunk reformja* c. művében. „Valódi tanulás csak egyféle van, — úgymond, — az önerőnkön való tanulás. A tanulás csak saját eszünk és saját kezünk munkája lehet.“ Így nem kellett hát idegenből átplántálni hozzánk. Mindössze csak az volt a baj, hogy a munkaiskola a legújabb időkig jelszó maradt tartalom nélkül. Loschdorfer a határozott utat mutatja meg, melyen a jelszót meg lehet valósítani, mint ahogy a gyakorló polgári iskola még Szegedre költözése előtt, Budapesten, 1928-ban Jávor Albertnek Az Élet Iskolájában megjelent, *A nemzeti munkaiskola gondolata* c. nagy tanulmányában is megmutatta.

A nagy út végpontja és főállomásai ki vannak tehát tűzve kétszer is. A tanárság feladata a kijelölt utat kiépíteni a gyakorlatban. Ennek az építő munkának némely részletei tárulnak elénk az Évkönyvnek Loschdorfer tanulmányát követő didaktikai és módszeres dolgozataiban. Szerzőik — valamenynyien az irányító iskola kiváló tanárai — a következők: Maga *Loschdorfer* egy általános tanulmányával: *A koncentrációról a polgári iskolai nevelő-oktatásban általában* és egy szakcikkkel: *A koncentrációról a polgári iskola női kézi-munkaoktatásában*, melyet mint ennek az oktatási ágának szakfelügyelője írt; továbbá *vitéz Sághegyi Lajos* és *Leidenfrost Gyuláné* a földrajztanításra vonatkozó két-két dolgozattal, *Kerékgyártó Ilona* és *Tolnai Erzsébet* két-két történeti, illetőleg történettantási dolgozattal. *Mayer Blanka* két szorososan vett általános pedagógiai dolgozattal: *Az iskola belső világáról* és *Az osztályfőnöki óráról*, továbbá két igen szép és módszeresen, pontosan kidolgozott, valóságos

tanulmányszámba menő kirándulási tervezet, a *Csepel-sziget és a városligeti történelmi épületcsoport* meglátogatására.

Mindezek vagy módszertani értekezleti, vagy szemináriumi előadások voltak, melyek a kötet szerkesztőjének vezető dolgozatában kifejtett általános munkaiskolai elveit alkalmazzák a gyakorlatban.

A megfelelő helyeken bőven felhasználta, félszáznál jóval több, igen szép illusztráció és a külön mellékletként 21 lapot kitevő vázlatrajzok nemcsak szép és hasznos, hanem igen szükséges, lényeges részét is alkotják a kötetnek, melynek megjelenése alkalmából a tanúgy minden barátja föltétlenül teljes elismeréssel adózik az irányító iskolának.

Gyulai Agost.

Dr. Kontra László, Dr. Bielek Tibor: A falu egészségvédelme. A M. Kir. Országos Közegészségügyi Intézet 5. sz. közleménye, 1934. Az előszót írta: **Dr. Johan Béla.** Pécs, Dunántúl Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda Rt. 112 l.

A M. Kir. Orsz. Közegészségügyi Intézet igen jól választotta meg kiadványainak sorozatát. Az 5. számú kiadvány igen nagy szolgálatot tesz a falusi egészségvédelemnek. Ebben a munkában Kontra László, a gödöllői járás tisztiorvosa teljesen és keresztülvihetően megoldotta a vidék egészségvédelmének nemzetmentő munkáját, Johan Béla pedig előszavában elmondja azokat a nehézségeket, amelyek a falusi egészségvédelmi oktatás terén fennállottak. A falusi egészségvédelmi munka hazánkban 1927-ben vetődött fel először konkrét formában. Azóta megszervezték néhány úgynevezett egészségügyi mintajárást, melyeknek székhelyein megkezdhették a járási orvosok komoly kiképzését. Az elméleti oktatásban nem volt hiány, azonban a gyakorlati tanításra volt nagy szükség, melyet ilyen módon oldottak meg. Az országban most már több mint 30 egészségvédelmi körzet alakult s kellő támogatás mellett körülbelül 10 év alatt az országnak egészségügyi szempontokból elhanyagolt része megfelelő orvosi felügyeletet és egészségügyi ellátást fog kapni.

A falusi egészségvédelmi szolgálatban működő orvosok számára készült ez a munka, mely nemcsak tájékoztató, hanem tankönyvnek is beillik. Kontra László és Bielek Tibor igen jó munkát végeztek. A mű két főrésze oszlik, úgymint az egészségvédelem céljaira, népmozgalmi adatok gyűjtésére, családvédelemre, az orvosok és védőnők munkájára s a tanácsadás fontosságára. A második rész, melyet Bielek Tibor állított össze, az anya- és csecsemővédelemmel, az óvodás és iskolás gyermekek egészségügyi ellenőrzésével és a különféle betegségek elleni védekezéssel foglalkozik. A könyvhöz táblázatok is vannak mellékelve, ezek különböző színűek és a következő feliratokat tartalmaznak: Családi törzslap, ezen egyéni adatok nyilvántartását végzik az arra illetékes közegek, elsősorban az egészségügyi szolgálatban levő személyek: orvos, védőnő, esetleg ahol ilyenek nincsenek, ott a tanító vagy óvónőt bízzák meg a lapok kezelésével, kik az időnként odaérkező orvosnak könnyen tudnak tájékoztatással szolgálni a lapon nyilvántartásba vett adatok útján. Továbbá van az úgynevezett egészségügyi testvér jelentési tabellája, csecsemő- és kised-